

MATURA

PRZEGLĄDASZ
DARMOWY FRAGMENT
PUBLIKACJI, CAŁOŚĆ
KUPISZ W SKLEPIE:

USTNA

OPRACOWANIE PYTAŃ 2023

BABA OD POLSKIEGO

PAN TADEUSZ

03

Wstęp

04

Ile powinna trwać
wypowiedź
na maturze ustnej?

05

Co muszę
powiedzieć, aby mój
kontekst został
uznany za
funkcjonalny?

06

Babo, masz jeszcze
jakieś porady przed
egzaminem ustnym?

07

Funkcje obrazów
przyrody w
utworach literackich

spis treści

**PRZEGLĄDASZ
DARMOWY FRAGMENT
PUBLIKACJI, CAŁOŚĆ
KUPISZ W SKLEPIE:**

09

Obraz dworu
szlacheckiego w
literaturze

12

Znaczenie kraju
dzieciństwa dla
człowieka

14

Motyw tęsknoty za
ojczyzną

16

Zwyczaje i obyczaje
szlacheckie w
kulturze polskiej

18

Rola tradycji
patriotycznych

20

Literackie portrety
polskiej szlachty

23

Czy szlachetnymi
uczynkami można
odkupić ciężką winę?

25

Motyw przemiany
bohatera

27

Emigracja jako
doświadczenie
Polaków

Baba od polskiego

Jestem nauczycielką, oligofrenopedagogką, polonistką, dydaktyczką, podcasterką – a przede wszystkim tą, która bardzo lubi się uczyć i nauczać.

Przed Tobą zbiór opracowań tematów z „Pana Tadeusza” na maturę ustną w 2023 r. Opracowanie nie powstało po to, abyś uczył_a się na pamięć zdania po zdaniu – wiem, że to niemożliwe. Zamiast wkuwać na pamięć, skorzystaj z moich propozycji odpowiedzi, aby wiedzieć, o czym możesz powiedzieć w trakcie egzaminu. Chcę Cię zainspirować do tworzenia własnych wypowiedzi – obecna formuła matury ustnej daje taką możliwość, ponieważ w realizacji zadania musisz odnieść się do wybranego kontekstu. Może to być dosłownie wszystko – książka (także spoza listy lektur obowiązkowych), film, piosenka, dzieło sztuki, zagadnienie z zakresu filozofii lub psychologii, wydarzenie społeczne czy termin historycznoliteracki.

Każde opracowanie zawiera wszystkie elementy, które powinny się znaleźć w prawidłowej odpowiedzi:

- wstęp z postawioną tezą
- odwołanie do „Pana Tadeusza”
- odwołanie do kontekstu (niemal wszędzie jest to lektura obowiązkowa)
- podsumowanie wypowiedzi

Po wylosowaniu tematów będziesz mieć 15 minut na przygotowanie, a następnie w ciągu 10 minut będziesz musiał_a omówić oba tematy (jedno z listy pytań jawnych i drugie z puli pytań niejawnych). Teoretycznie nie ma żadnych dodatkowych wytycznych – tylko od Ciebie zależy, ile czasu poświęcisz na omówienie obydwu tematów.

Ważne jednak, aby zmieścić się w czasie 10 minut i odnieść się do wszystkich elementów polecenia. Zalecam podzielenie przysługującego czasu na dwie części trwające po 5 minut. Przed rozpoczęciem wypowiedzi spójrz na zegar i zapisz na kartce godzinę, o której musisz poruszyć drugi temat.

Ile powinna trwać wypowiedź na maturze ustnej?

Nie przejmuj się, że na papierze Twoja wypowiedź wydaje się krótka. Wypowiedź ustna zawsze trwa więcej, niż może się wydawać (wynika to z faktu, że umiemy bardzo szybko czytać).

Lista jawnych zadań w części ustnej egzaminu maturalnego z języka polskiego (CKE):

**PRZEGLĄDASZ
DARMOWY FRAGMENT
PUBLIKACJI, CAŁOŚĆ
KUPISZ W SKLEPIE:**

Czym jest kontekst? Najprościej mówiąc, jest to informacja SPOZA lektury, która rzuca nowe światło na omawiany temat lub stanowi uzupełnienie tego, o czym mówisz. W moich propozycjach odpowiedzi szeroko zarysowuję kontekst, aby nikt nie miał wątpliwości, że został on zrealizowany.

Nie chodzi o to, aby powiedzieć, że podobny motyw pojawił się w lekturze X – zamiast tego możesz powiedzieć na przykład, że podobny motyw pojawił się w lekturze X, ale został inaczej zrealizowany, później natomiast musisz powiedzieć, w jaki sposób i co z tego wynika w kontekście tematu pracy.

Co muszę powiedzieć, aby mój kontekst został uznany za funkcjonalny?

Równie dobrze kontekst może być także jednym zdaniem, wówczas jednak ważne jest, aby wycisnąć z kontekstu jak najwięcej – Twoje zdanie musi być mocne i stanowić ISTOTNE uzupełnienie wypowiedzi.

Aby uniknąć wątpliwości, możesz wprowadzić kontekst słowami „Uważam, że istotnym kontekstem uzupełniającym omawiany temat jest...” – dzięki temu zaznaczasz, że wprowadzasz kontekst (i nikt nie ma wątpliwości).

Babo, masz jeszcze jakieś porady przed egzaminem ustnym?

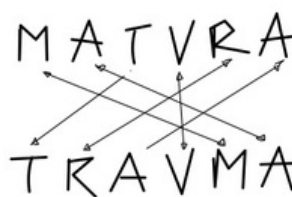
Jestem tym typem człowieka, który stresuje się ważnymi wydarzeniami i boi się, że o wszystkim zapomni. Zawsze staram się zrobić backup na wypadek czarnej dziury – mam milion pomysłów na minutę, ale dość szybko o nich zapominam, jednak umiem sobie z tym radzić i podzielę się z Tobą moją metodą.

W trakcie przygotowania do egzaminu napisz na kartce to, co chcesz powiedzieć. Nie pisz pełnymi zdaniami – będziesz mieć wówczas pokusę, żeby je przeczytać podczas egzaminu (a nie o to chodzi!). Zawsze rozpisuj sobie poniższy schemat i uzupełniaj go hasłowo:

- Teza:
- Argument:
- Przykład:
- Kontekst:
- Refleksja:

*Porzucił
Babo*

życie to schemat:

W ten sposób zawsze będziesz mieć ściągawkę na wypadek czarnej dziury. Z takiej kartki możesz korzystać w trakcie egzaminu i nie wpływa to na obniżenie oceny!

Język polski, tak jak matematyka, wymaga stosowania wzorów.

Funkcje obrazów przyrody w utworach literackich

Wstęp
(wprowadzenie):

Przyroda w literaturze XIX wieku stała się jedną z bohaterek: miała wpływ na działania postaci, ich stan, wymierzała karę, stanowiła sposób na zwolnienie akcji lub była odzwierciedleniem nastrojów i tęsknot. W „Balladach i romansach” oraz „Balladynie” przejawiała boską sprawiedliwość, karała winnych; w „Cierpieniach młodego Wertera” ukazywała emocje głównego bohatera, a w epopei narodowej „Pan Tadeusz” obrazowała piękno kraju rodzinnego, za którym tęsknił autor-emigrant.

Przykład z lektury:

**PRZEGLĄDASZ
DARMOWY FRAGMENT
PUBLIKACJI, CAŁOŚĆ
KUPISZ W SKLEPIE:**

Jedną z najważniejszych funkcji obrazów przyrody jest wzmacnianie nostalgicznych, arkadyjskich widoków Litwy. Motyw ten pojawia się już w Inwokacji „Pana Tadeusza”, w której osoba mówiąca pragnie zostać przeniesiona „Do tych pól malowanych zbożem rozmaitem,/ Wyzłaczanych pszenicą, posrebrzanych żytem”. Natura w tej epopei nie jest tłem akcji, lecz jego pełnoprawnym bohaterem, którego rolą jest stałe przypominanie o sakralnym charakterze domu wzniesionego na wzgórzu, przy strumieniu, chronionego przez topole do wiatru. Przyroda niekoniecznie musi jednak być bierna – w „Panu Tadeuszu” pojawiają się zarówno jej obrazy, jak i sytuacje, w których przyroda jest elementem akcji, stanowi ważne dopełnienie. Widać to przede wszystkim po bitwie z Moskalami, gdy zaczyna się burza, co nadaje scenie dramaturgii. Obrazy przyrody także symbolicznie podkreślają charakter rozmaitych wydarzeń – spotkanie Gerwazego Rębajły z Hrabią Horeszką ma miejsce podczas zachodu słońca, okresu podsumowania dnia, co metaforycznie współgra z tematem rozmowy (wspomnienia o dawnych czasach), dodatkowo retardacje, czyli spowolnienie biegu akcji w epopei zwykle polegają na ukazaniu piękna natury.

Kontekst:

Literackie obrazy przyrody często stanowią również komentarz na temat stosunku ludzi i natury. Szczególnie widać to w dziełach dotyczących wiejskiego życia, na przykład w „Chłopach” Reymonta, w których przyroda wyznaczała rytm dnia mieszkańców Lipiec. Natura determinowała wszystko – mogli oni mieć łatwiej (w ładną pogodę) lub trudniej (gdy padał deszcz); jeśli nie byli w stanie fizycznie pracować, musieli iść na wycug. Ich życie było podporządkowane porom roku; a ten, który był posiadaczem większej liczby morgów ziemi, stanowił najważniejszą osobę we wsi. Natura to potęga: Maciej Boryna umiera w otoczeniu przyrody niczym siewca, żegna się z ziemią ojców i widzi Boga na tronie ze snopów siana, który zaprasza go do siebie, jako wiernego parobka.

Funkcje obrazów przyrody w utworach literackich

Rolą przyrody może być także przypomnienie małości człowieka wobec otaczającego go świata. W „Balladynie” Juliusza Słowackiego to natura staje się sprawiedliwym sędzią, gdy ludzie zawodzą. Tytułowa bohaterka zostaje rażona piorunem po tym, gdy trzykrotnie skazała samą siebie. Świtezianka – pani jeziora Świtez w balladzie Adama Mickiewicza – ukarała niewiernego strzelca, w „Świtezi” natura, dzięki boskiemu wsparciu, ocaliła mieszkanki grodu i ukarała najeźdźców, a w „Lilijach” sprowadziła śmierć na żonę-morderczynię.

Zakończenie
(podsumowanie):

Obrazy przyrody stanowią wdzięczny temat dla artystów, ponieważ mogą one pełnić rozmaite funkcje. Czasami natura podkreśla nostalgiczny wymiar utworu lub stanowi symboliczne dopełnienie akcji – uwypukla wspaniałość krainy. Innym zaś razem może pomagać w budowie dramaturgii albo wręcz kierować ludzkim życiem (jak w „Chłopach”) i przypominać o najważniejszych wartościach, których człowiek się wypiera, tak jak w „Balladynie” Słowackiego czy balladach Mickiewicza.

**PRZEGLĄDASZ
DARMOWY FRAGMENT
PUBLIKACJI, CAŁOŚĆ
KUPISZ W SKLEPIE:**

Zwyczaje i obyczaje szlacheckie w kulturze polskiej

Wstęp
(wprowadzenie):

Szlachta była najwyższą warstwą w polskim społeczeństwie. Miała ona wpływ na decyzje polityczne Rzeczypospolitej, a także na kształtowanie postaw – nieprzypadkowo szlachcice mitologizowali swoje pochodzenie i uznawali siebie za najporządniejszych Polaków, potomków wielkich wojowników. Przedstawiciele tej warstwy społecznej nie musieli pracować, ponieważ posiadali ziemię oraz chłopów. Dzięki temu mogli spędzać czas na tradycyjnych rozrywkach oraz pielęgnowaniu obyczajów.

Przykład z lektury:

**PRZEGLĄDASZ
DARMOWY FRAGMENT
PUBLIKACJI, CAŁOŚĆ
KUPISZ W SKLEPIE:**

„Pan Tadeusz” upamiętnia wiele zwyczajów i tradycji szlacheckich. Wskazuje już na to sam tytuł, w którym wspomniano o obyczaju zajazdu, czyli siłowego zajęcia ziemi przez miejscową szlachtę, w celu wymierzenia sprawiedliwości. Najwięcej tradycji dotyczyło jednak spraw związanych z posiłkami: w utworze podkreślono wagę obyczajów dotyczących między innymi zasiadania do stołu, które były dla Sędziego fundamentem polskości. Wskazują na to słowa: „Tym łądem – mawiał – domy i narody słyną / Z jego upadkiem domy i narody giną”. Ceremoniał ten cechował się ścisłymi regułami: najpierw miejsce przy stole zajmowali najstarsi oraz najwyżsi urzędem (np. Podkomorzy), a dopiero później najmłodsi; ponadto sam sposób usadzania gości był uzależniony od ich pozycji (im wyższa, tym bardziej honorowe miejsce, czyli bliżej Podkomorzego). Kobiety siedziały naprzemiennie z mężczyznami, aby ci mogli im służyć. W trakcie ważnych uroczystości do stołu zasiadali także chłopcy (choć oni ulokowani byli na zewnątrz).

Oprócz tego w „Panu Tadeuszu” opisano również inne zwyczaje i tradycje. Były nimi między innymi podawanie czarnej polewki przez ojca panny niedoszłemu zięciowi – to właśnie ten zwyczaj, oznaczający brak zgody na małżeństwo, doprowadził do konfliktu między Jackiem Soplicą a Stolnikiem Horeszką. Ważne było także polowanie – sposób spędzania czasu charakterystyczny dla najlepiej urodzonych. Myślistwo cechowało się różnymi regułami, stanowiącymi niemalże rytuały. Za mistrza ceremonii uchodził Wojski. To właśnie on kierował polowaniem i miał nawet prawo rozkazywać osobom znajdującym się wyżej w hierarchii społecznej. Najwyżsi urzędem polowali na zwierzęta z kłami lub porożem (np. jelenie lub niedźwiedzie), natomiast pozostali – między innymi na zające. Zwieńczeniem łowów było natomiast ognisko, w trakcie którego spożywano tradycyjny bigos.

**B
A
B
A**

**CHCESZ POGŁĘBIĆ SWOJĄ WIEDZĘ NA
TEMAT „PANA TADEUSZA”? POBIERZ
DARMOWY E-BOOK Z
OPRACOWANIEM:**

PAN TADEUSZ

NOTATKI DO POWTÓREK PRZED EGZAMINEM

Wszystkie informacje zawarte w tym e-booku są chronione prawami autorskimi. Osoby, które wykupiły dostęp do pliku, mają prawo do korzystania z treści na własny użytek. Obowiązuje zakaz dalszego rozpowszechniania w części lub w całości treści znajdujących się w e-booku bez zgody Autorki.

Jeśli uważasz, że powinienam
coś dodać - napisz na
babaodpolskiego@gmail.com

Moja działalność w sieci:
[@babaodpolskiego](https://www.babaodpolskiego.pl)

Materiały edukacyjne:
www.babaodpolskiego.pl